

בס"ד.

Parshiyos Shmos, Voeiro, and Bo/20-24 Teves:

The Rambam and the Alter Rebbe:

Their unique common denominators (part 1)

By: Rabbi Levi Y. Garelik

1. The proximity of their *Yahrzeit*.
2. Both helped fellow *Yidden*, materially and spiritually.
3. Both were similar in their *Torah - Nigla and Nistar*.
4. The similarity in the opposition to both of them.
5. The similarity in their names.
6. The motive and purpose of their works.
7. The opening statements in their works.
8. The contents of their works.
9. The *Psukim* that are quoted in the opening of their works.
10. The connection to the *Parshios Shmos* and *Voeiro*.

Based on Likutei Sichos Vol. 26 pages 26-39 and others

המקורות:

1. ספר השיחות קיץ ת"ש ע' 111: פעם בא א' מגדולי המתנגדים ושאל את הוד כ"ק אדמו"ר הצ"צ לאמר: זקניכם הגאון, הנה בכל מקום וענין הוא מביא את לשון הרמב"ם, וברוב סוגיות ופסקי הלכות הוא הולך בשיטותיו, ומפני מה בענין שלש נפשות שיש באדם, שהרמב"ם מתארם בשמות: טבעית חיונית vital שכלית, הנה זקניכם מתארם בשם: חיונית שכלית ואלקית, ומה עשה עם הטבעית?

ראשון - הסתלקותם. כ' וכו"ד טבת.

החיד"א (נולד בירושלים, (לפני 250 שנה) אח"כ בליוורנו ושם נפטר, כתב לערך 60 ספרים, תלמיד רבנו חיים בן עטר - האור החיים הק') בשם הגדולים כותב:

2. **שם הגדולים להחיד"א ערך רמב"ם:** (נסתלק) ליל ב' בשבת, כ' טבת.

3. **היום יום כד טבת:** הסתלקות אדמו"ר הזקן בכפר פיענא במוצאי שבת קודש פ' שמות תקע"ג.

להעיר, שהצמח דוד (תלמיד הרמ"א והמהר"ל מפראג) כתב שהרמב"ם נפטר בכ"ד טבת אבל זה טעות.

שני - עבודתם (לעזור יהודים בגו"ר).

4. **אגרת תימן** (או פתח תקוה) **ואגרת השמד** (או מאמר קידוש השם) – לרומם רוחם של ישראל בגשמיות וברוחניות ולקרב יהודים לה' ולתורתו. "לחזק ידיים רפות ולאמץ ברכים כושלות".

5. **ראשי פרקים מתולדות אדמו"ר הזקן בספר התניא:** בשנת תק"ך חתונתו. עושה תעמולה גדולה – בטרחתו ובממונו – בקרב היהודים להתעסק בעבודת האדמה... מקבל המגידות בליאזנא....

6. **לקוטי דיבורים ע' תשנה:** דער רבי האט געמאכט טויזנטער און גרויסע טויזנטער בעלי תשובה... [מה זה "בעל תשובה"??]

שלישי - תורתם - נגלה ונסתר

הזהר הידוע, גופא דאורייתא ונשמתא דאורייתא.

7. **נצבים ל, כח:** הנסתרות לה' אלקינו והנגלות לנו ולבנו....

8. **רמב"ם מאמר תחיית המתים סוף פ"ב:** שדברי תורה יש להם נגלה ונסתר, ולזה יקראו הנסתר "סתרי תורה".

רמב"ם - נגלה דתורה:

9. **רמב"ם בהקדמה:** ובזמן הזה תכפו צרות יתרות... ואבדה חכמת חכמינו... בבלי ירושלמי, ספרא, ספרי, תוספתות – שהן צריכים דעת רחבה... ומפני זה... אני משה בן מיימון הספרדי... וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אלו החיבורים, בענין האסור והמותר, הטמא והטהור עם שאר עניני התורה... עד שיהיו כל הדינים גלויין לקטן ולגדול... אלא יהי' חיבור זה מקבץ לכל תורה שבעל פה כולה...

רמב"ם - נסתר דתורה:

10. **רמב"ם פ"א:** יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון... **הלכה יא:** דברים אלו שאמרנו בענין זה כמו טפה מן הים שצריך לבאר בענין זה, וביאור כל העיקרין שבשני פרקים אלו הוא הנקרא מעשה מרכבה...

11. **הספר מורה הנבוכים:** (בהקדמה) ... כוונת המאמר הזה להעיר איש בעל דת... והוא שלם בדתו ובמדותיו, ועיין בחכמת הפילוסופים, וידע עניניהם, ומשכו השכל האנושי... ונשאר במבוכה ובהלה... מעשה מרכבה הוא חכמת האלוקות.... [והרמב"ם יסביר] עד שלא תחלוק על הכוונה האלקית....

אדמו"ר הזקן – נגלה דתורה:

12. **הקדמת הרבנים בני המחבר לשולחן ערוך:** ומפני שצרכי ישראל מרובים... ועל כן דעתם קצרה מלבוא בארוכה בעיון ים התלמוד והפוסקים לידע מוצא הדין בארוכה... להכריע determine, establish, settle, resolve בין הפוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא... אשר על כן משמיא אסכימו על ידי'... למצוא איש אשר רוח בו להבין ולהורות הלכה ברורה... לעשות מלאכה זו על סדר אורח חיים ויורה דעה... ויבחר בכבוד אדוננו אבינו מורינו ורבינו... להוציא לאור תמצית ופנימיות טעמי ההלכות...

אדמו"ר הזקן – פנימיות התורה:

13. **תניא בהקדמה:** אליכם אישים אקרא... מרגלא בפומי דאנ"ש... אינה דומה שמיעת דברי מוסר לראי' וקריאה בספרים... ואם שכלו ודעתו מבולבלים ובחשיכה יתהלכו בעבודת ה'... ואפילו בספרי היראה... הרי אין כל אדם זוכה להיות מכיר מקומו הפרטי בתורה. והנה, אף בהלכות והיתר הנגלות לנו ולבנינו מצאנו ראינו מחלוקת תנאים ואמוראים... וכ"ש וק"ו בהנסתרות לה' אלקינו... אך ביודעי' ומכירי קאמינא... וגילו לפני כל תעלומות לבם ומוחם בעבודת ה' התלוי' בלב... ולשוני עט סופר מהיר בקונטרסים הללו...

רביעי - ההתנגדות נגדם

14. **אגרות קודש אדמו"ר הזקן סו"ס לד:** ואודות השריפה אשר שרפו ספר הידוע [בתקנ"ז – שרף את צוואת הריב"ש בתוך קהל ועדה אסיפה רבה קודם ביעור חמץ], לא לכם לריב את ריב הבעש"ט זצללה"ה ולעורר מדנים ח"ו, לא זו העיר ולא זו הדרך אשר חפץ בה ה'. ובעיניכם זה דבר חדש, אך כבר הי' לעולמים. זכרו ימות עולם, כי מי לנו גדול ממשה בדורו, ה"ה הרמב"ם ז"ל, אשר בארצו בספרד גדל בשם טוב, הלך וגדל מאוד, עד שבחיייו היו אומרים בנוסח הקדיש בחייכון וביומיכון ובחיי מרנא ורבנא משה ובחיי דכל בית ישראל וכו', מפני שראו כבודו וקדושתו וחסידותו, אך בארצות הרחוקות אשר לא שמעו ולא ראו את כבודו החזיקוהו למין וכופר בתורתנו הקדושה ושרפו ספריו, דהיינו ספר הראשון מספר הי"ד, ברחובות קרי', על פי חכמים גדולים בעיניהם שקראו מה שכתב הרמב"ם בהלכות תשובה ולא עלתה על דעתם לתלות בקוצר ידיעתם והבנתם בדברי קדשו, כאשר נתבאר לבסוף ע"י הרמב"ן ז"ל. אך כאשר חלפו ועברו ימים רבים וכו' וגם שנאתם וכו', ותצמח אמת מארץ וידעו כל ישראל כי משה אמת ותורתו אמת וכו', וכה יהי' לנו במהרה בימינו אמן.

חמישי - שמם

רמב"ם: מ' פתוחה מ' סתומה

15. **שבת קד**, א: אמרי לי' רבנן לר' יהושע בן לוי, אתו דרדקי האינדא לבי מדרשא ואמרו מילי דאפילו מימות יהושע בן נון לא איתמר כוותייהו: אלף בית... מ"ם פתוחה מ"ם סתומה מאמר פתוח מאמר סתום. רש"י - יש דברים שנתן רשות לדורשן, ויש שאתה מצוות לסותמן, כגון מעשה מרכבה.
16. תשובות וביאורים – עקביא בן מהלאל, ובלקו"ש ח"ו ע' 35

אדה"ז: שני אור

17. **ים של שלמה גיטין פ"ד סכ"ו**: וגם אני הקטן ידעתי לזקני הר"ר מנחם ציון הי' לו בן ושם אביו מוהר"ר מאיר ושם חמיו מהר"ר אור"י והיו מחולקים בקריאת הבן וקראוהו שניאור כלומר שני אור. מאיר הוא אור ואורי הוא אור.
18. **לקוטי לוי יצחק אגרות ע' ריח**: אמנם בדרך כלל שניאור שהוא ב' פעמים אור, רומז על ב' בחי' אור, אור מקיף ואור פנימי... ובתורה אלו הב' בחינות אור, הוא הב' בחי' דתורה, נסתר דתורה ונגלה דתורה, קבלה ונגלה. והתחברותם יחד דהב' אור הוא ענין גילוי אור החסידות שהוא שהנסתר דתורה, הסודות היותר עמוקים, יושגו בהפשטתן לשכל ע"ד כמו ההשגה דנגלה דתורה. משא"כ קבלה אינה מושגת לשכל אנושי כי היא רק בדרך קבלה ואמונה בלבד. משא"כ גילוי אור החסידות הוא בחי' יותר גבוה מקבלה ונגלה, שלכן בכחה לחבר ב' הבחינות גם יחד, שהנסתר והרז גופא יהי' מושג בנגלה....

שישי - הטעם לחיבורם

הרמב"ם:

19. **הקדמת הרמב"ם**: ... תקפו הצרות יתירות, ודחקה השעה את הכל, ואבדה חכמת כו', לפיכך אותם הפירושים כו' נתקשו בימינו ואין מבין עניניהם כראוי... ואין צריך לומר הגמרא עצמה כו' שהם צריכים דעת רחבה כו' וזמן ארוך כו' ומפני זה נערתני חצני... וראיתי לחבר דברים המתבררים מכל אלו החיבורים כולם כו' **בלשון ברורה** ודרך **קצרה**, עד שתהא תורה שבעל פה כולה סדורה בפי הכל בלא קושיא ולא פירוק. לא זה אומר בכה וזה אומר בכה. אלא דברים **ברורים** קרובים נכונים כו' **הלכות הלכות**.

אדה"ז:

20. **הקדמת בני המחבר**: ומפני שצרכי ישראל מרובים, ובפרט בצוק העיתים הללו כו' וע"כ דעתם קצרה לבוא בארוכה בעיון ים התלמוד והפוסקים לידע כו' וגם לגדולים

אשר להם יד ושם בתלמוד תכבד עליהם העבודה להכריע בן הפוסקים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא... כי ברוב המקומות יש דיעות מחולקות זה מקשה וזה מפרק כו' אשר על כן כו' משמיא אסכימו... למצוא איש אשר רוח אלקים בו להבין ולהורות הלכה ברורה מתון ומסיק אליבא דהלכתא הלכות בטעמיהן... **בלשון צח**... להוציא לאור תמצית ופנימית טעמי הלכות הנזכרים בכל דברי הראשונים והאחרונים זקוקים שבעתיים כל דבור על אופניו בלי בלבול ותערובות **ופסק הלכה המתברר** ויוצא מכל דברי כל הפוסקים עד חכמי זמננו.

שביעי - התחלת הספר

רמב"ם:

21. **רמב"ם בתחלתו:** יסוד היסודות ועמוד החכמות לידע שיש שם מצוי ראשון... (נכדו ר' דוד הנגיד כותב ש"משנה תורה שחיבר זקני הרמב"ם מתחיל בשם המפורש").

אדה"ז:

22. **התחלת השו"ע:** יהודה בן תימא אומר...

23. **סוטה לו,ב:** יהודה שקידש שם שמים בפרהסיא, נקרא כולו על שמו של הקב"ה. **רש"י** – שם בן ארבעה אותיות כלול בשמו של יהודה.

שמיני - תוכן הספרים

רמב"ם – בנגלה

כל מציאותו של העולם הוא בשביל התורה והקב"ה

24. **רמב"ם בתחילתו:** לידע שיש שם מצוי ראשון, והוא ממציא כל נמצא וכל הנמצאים משמים וארץ ומה שביניהם לא נמצאו אלא מאמיתת המצאו.

אדה"ז - בנגלה

25. **שו"ע אדה"ז בתחילתו:** כלל גדול בתורה... שויתי ה' לנגדי תמיד... הוי עז כנמר וקל כנשר רץ כצבי וגבור כארי לעשות רצון אביך שבשמים.

רמב"ם - בנסתר

26. **רמב"ם בתחילתו:** ועניני ארבעה פרקים אלו... ואע"פ שגדולי ישראל היו וחכמים גדולים היו לא כולם ה' בהם כח לידע ולהשיג כל הדברים על בורין... אמרו חכמים דבר גדול מעשה מרכבה....

27. **מורה הנבוכים בתחלתו:** ... אבל כוונת המאמר הזה, להעיר איש בעל דת... ונשאר במבוכה confusion, perplexity ובהלה... וישאר עם המחשבות

והדמיונות...כוונה שני' והיא ביאור משלי סתומים מאוד שבאו בספרי הנביאים ולא פורש בהם משל אבל יראה לסכל ולנבהל שהם כפשוטיהם... תתחדש לו גם כן **מבוכה גדולה**.

אדה"ז - בנסתר

28. **הקדמת התניא:** ... ואם דעתו ושכלו **מבולבלים ובחשכה** יתהלכו **בעבודת ה'**... וכולם הן תשובות על שאלות רבות אשר שואלין בעצה כו' בהן ימצא מרגוע לנפשו ועצה נכונה לכל דבר הקשה עליו **בעבודת ה'**.

תשיעי - הפסוקים בתחילת ספריהם

29. **רמב"ם ספר המדע:** (תהילים לו, יא) משוך חסדך **ליודעך** וצדקתך לישרי לב.
30. **מורה הנבוכים:** 1. (תהילים קמג, ח) **הודיעני** דרך זו אלך כי אליך נשאתי נפשי. 2. (משלי ח, ד) **אליכם אישים אקרא** וקולי אל בני אדם. 3. (משלי כב, יז) הט אזנך ושמע דברי חכמים ולבך תשית **לדעתי**.
31. **תניא בתחלתו:** לבאר היטב איך הוא קרוב מאוד (ע"ד משוך חסדך) בדרך ארוכה וקצרה (ע"ד דרך זו אלך). (משלי ח, ד) **אליכם אישים אקרא**. (ישעי' נא, א) שמעו אלי רודפי צדק

עשירי - השייכות לפרשיות שמות ו-וארא (רק נקודה)

32. **רמב"ם הלכות עבודה זרה סוף פרק א:** עד שארכו הימים לישראל במצרים וחזרו ללמוד מעשיהם... וכמעט קט הי' העיקר ששתל אברהם נעקר וחוזרין בני יעקב לטעות העולם... ומאהבת ה' אותנו... עשה משה רבינו... ושלחו.

מה עשה משה?

33. **וארא ו, ט:** ולא שמעו אל משה מקצר רוח ומעבודה קשה.
34. **פרשת וארא בתחילתה:** אמור לפני ישראל אני ה' [כהתחלת ב' הספרים] והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים [כפעולתם על ישראל] וידעתם כי אני ה' **אליקים** [כמטרת ספריהם].
35. **רמזים –**

רמב"ם - הפרשיות של **משה** [רבות מופתי בארץ מצרים]
אדה"ז - וארא, [שני אור] אור (נגלה) א' (אור בנסתר) וכו'.